

Asia: VN/4142/2020

Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto - selvitys perustamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kannatatteko Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista ja nykyisistä oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista?

Ehdotusta voidaan pitää kannatettavana. Keskusviraston perustamista ja jatkossa myös ministeriölle kuuluvien tehtävien siirtämistä virastolle voidaan pitää luontevana järjestelynä, kun otetaan huomioon, että tämän tyyppinen hallintotapa on käytössä muutoinkin oikeushallinnossa (vrt. tuomioistuinvirasto). Riittävän vahvan keskushallinnon voidaan otaksua pystyvän paremmin vastaamaan myös tulevaisuuden haasteisiin muun muassa toimintojen kehittämisen osalta.

2. Miten arvioitte Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisen ja piiriorganisaatiosta luopumisen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Keskusvirasto voi olla sidosryhmäyhteistyön kannalta kokoava voima, joka pystyy tarvittaessa koordinoimaan ja organisoimaan tarvittavaa poikkihallinnollista keskustelua. Tämän tyyppisellä toimialalla, joka perustuu vahvaan riippumattomuuteen, joudutaan väistämättä pysymään erityisesti paikallisessa sidosryhmäyhteistyössä pidättyväisenä ainakin tuomioistuimiin ja syyttäjiin nähden.

3. Tulevatko erityisesti julkista oikeusapua koskevat esteellisyyden periaatteet turvatuiksi ehdotetussa virastorakenteessa?

Esitetty organisaatorakenne ei näyttäisi tuovan nykyiseen nähden esteellisyyso ongelmia. Esteellisyyssykymykset on kuitenkin ratkaistava tapauskohtaisesti ja kuten selvityksessä esiin tuoduista tapauksista ilmenee, tapaukset voivat olla varsin tulkinnanvaraisia.

4. Miten arvioitte viraston perustamisen vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden saatavuuteen ja yhdenmukaisuuteen?

Selvityksen mukaan toimistojen toimipaikkojen sijainti ja lukumäärä ei muuttuisi, joten palvelujen saatavuus näyttäisi säilyvän tältä osin entisellään. Keskusvirasto voi näköalapaikalta koko kenttää hallinnoiden jopa parantaa palvelujen yhdenmukaisuutta.

5. Pidättekö ehdotettua viraston keskushallinnon organisaatorakennetta perusteltuna?

Sikäli kun tätä pystyy ulkopolisena arvioimaan, organisaatorakenne näyttää perustellulta.

6. Pidätkö perusteltuna viraston keskushallinnon tehtävien hoitamista monipaikkaisesti ja verkostomaisesti?

Monipaikkainen ja verkostomainen tehtävien hoitotapa ei ole vielä valtavirtaa eikä siitä liene valtionhallinnossa kovin paljon kokemusta. Ehkä se vaatii myös tottumusta. Kun muutoinkin olemme sähköisten palveluiden myötä siirtymässä yhä enemmän paikkariippumattomaan työskentelyyn, tämä malli voi hyvinkin olla toimiva. Joka tapauksessa sen onnistuminen riippuu myös virastossa työskentelevästä henkilöstöstä. Tämä malli edellyttää parhaiden yhteistoiminnan muotojen aktiivista luomista ja perinteisestä hierarkiasta luopumista. Jossain määrin toimiminen samassa toimipisteessä on aina etu ja asiointi viraston sisäisissä asioissa helpompaa.

7. Muut selvitystä koskevat huomionne ?

-

Vainionpää Suvi

Helsingin hallinto-oikeus - Hallinto-oikeuden ylituomari Ann-Mari Pitkäranta